

Näkökulmia sote-uudistukseen ja aluejaon perusteisiin

Keskustan puoluevaltuusto 21.–22.II.2015

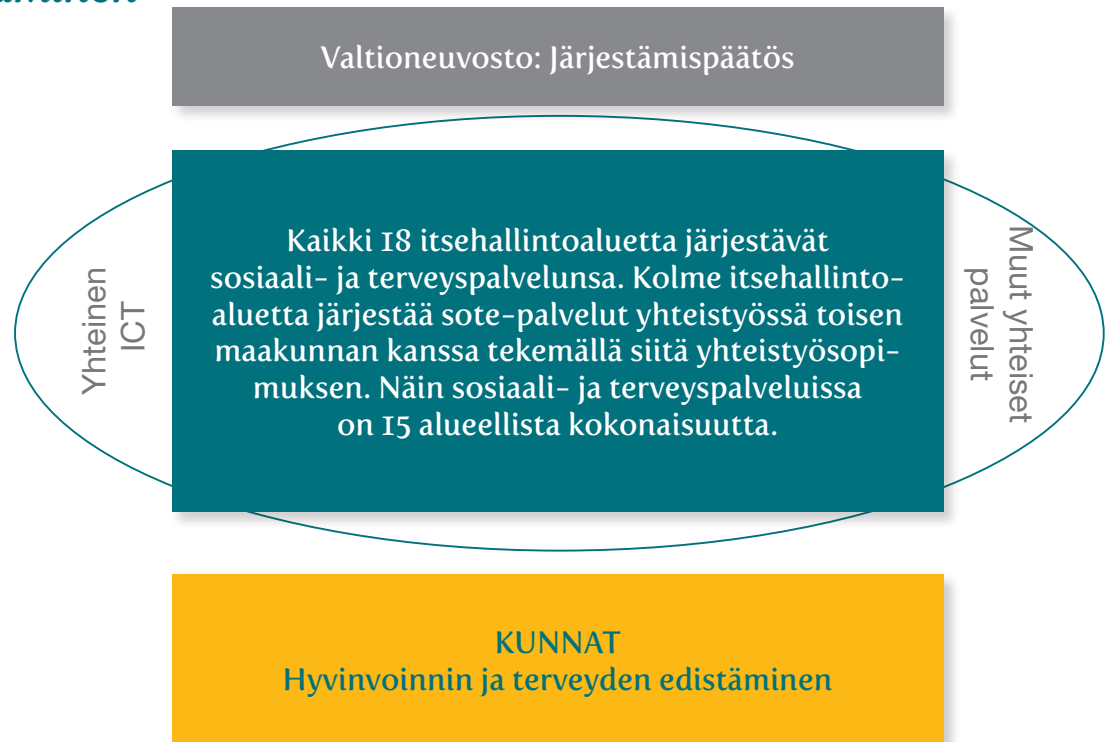
Yleistä

- Vastuu sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 18 itsehallintoalueelle. Järjestäjien määrä vähenee lähes 200:sta 18:een. Itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohja ja niistä tehdään monitoimialaisia.
- Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin, tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä toisen itsehallintoalueen kanssa tekemällä siitä yhteistyösopimuksen.
- Itsehallintoalueet aloittavat toimintansa 1.1.2019.
- Tulevilla itsehallintoalueilla on omat vaalit ja valtuusto. Ensimmäiset vaalit järjestetään aikaisintaan 2017 tai 2018.
- Uudistuksen myötä kuntien ja kuntayhtymien henkilöstöä siirtyy itsehallintoalueiden palvelukseen. Siirrossa noudatetaan hyvän henkilöstöhallinnon periaatteita.
- Osana valmistelua selvitetään kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveysalalla käytettävän omaisuuden asema.
- Uudistuksessa halutaan varmistaa digitalisaation hyödyntäminen täysimääräisesti. Tietojärjestelmät on sovittava yhteen ja varmistettava tiedonkulku eri toimijoiden välillä. Asiakkaille rakennetaan sähköisiä palveluja.
- Laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksiköitä on jatkossa 12 sairaalassa. Muut nykyiset keskussairaalat tarjoavat suppeampaa ympärivuorokautista päivystystä sekä antavat erikoistuneita palveluita. Näin maan eri osissa on saatavissa päivystysapua ympäri vuorokauden tulevaisuudessakin.
- Suomen keskussairaalaverkosto säilyy, mutta muuttuu toiminnallisesti, kun sote-uudistus toteutuu.
- Valtakunnallisen sairaalatoiminnan rungon muodostavat 12 laajan, ympärivuorokautisen päivystyksen keskussairaala-yksikköä.

Mistä syntyvät säästöt?

- Palvelujärjestelmä selkiytyy ja sitä voidaan johtaa kokonaisuutena. Hallinto kevenee kun organisaatioiden määrä vähentyy.
- Sosiaali- ja terveystaloudet yhdistetään alueella saman, ison toimijan järjestettäväksi. Tällöin palvelut voidaan toteuttaa uudella tavoin ilman nykyisiä hallinnollisia raja-aitoja. Sosiaali- ja terveysalan henkilöstö voi toimia joustavasti yli organisaatio-orojen. Näin toiminta tehostuu merkittävästi ilman, että laadusta tingitään.
- Toiminnan talouden ennakoitavuus paranee, koska palvelutarpeen satunnaisvaihtelu vähenee tai jopa häviää. Lisäksi palveluissa tarvittavat tilat ja laitteet voidaan suunnitella laajemmissa kokonaisuuksissa. Kannustimet paikallisiin päällekkäisiin hankintoihin vähenevät.
- Tavoitteena on, että vuonna 2029 sote-menot ovat 3 mrd. euroa alemmalla tasolla kuin ne olisivat, mikäli kustannusten kasvu jatkuisi nykyä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen

Sairaalat

Hallituksen päätös

- Laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksiköitä (keskussairaaloita ja niihin liittyviä vaativan sosiaalipäivystyksen yksiköitä) on hallituksen päätöksen mukaan jatkossa 12.
- Muut nykyiset keskussairaalat jatkavat ympärivuorokautisen suppeamman päivystystoiminnan yksikköinä, joita 12 laajan päivystystoiminnan sairaalayksikön verkosto ja ensihoitojärjestelmä tukevat.
- Näin maan eri osissa on etäisyydet ja muut alueelliset erityispiirteet huomioon ottaen on saatavilla ympärivuorokautisen päivystyksen palveluita ja muita erikoistason palveluita.
- Yliopistollisina sairaaloina jatkavat Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala Hyks, Tampereen yliopistollinen sairaala Tays, Turun yliopistollinen keskussairaala Tyks, Oulun yliopistollinen sairaala OYS ja Kuopion yliopistollinen sairaala KYS.
- Yliopistosairaaloiden ja vastaavien sosiaalialan osaamiskeskusten toiminnalle ja kehittämiselle sekä alan yliopistoissa ja korkeakouluissa tehtävän tutkimuksen ja opetuksen hyödyntämiselle sosiaali- ja terveyspalveluiden käytännön kehittämisessä luodaan tarvittavat perusteet.

Mitä tarkoittaa laajan palvelun päivystyssairaala?

- Laajan palvelun päivystyssairaala tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, että sairaalassa on n. kymmenen erikoisaluetta ja niissä kussakin 10-12 lääkäriä
- Kahdentoista täyden palvelun sairaalan lisäksi jää kevennetyn päivystyksen sairaaloita, joissa osassa voi olla esimerkiksi synnytys- ja muuta kirurgista päivystystä.
- Kyse on siitä, mitkä sairaalat tekevät laajaa ympärivuorokautista päivystystä, ja mitkä sairaalat tekevät päivystystä suppeammalla palvelulla (ns. satelliittiyksiköt).
- Jäljelle jäävien aluesairaaloiden toimintamuoto muuttuu; niihin tulee erityisesti kuntouttavaa toimintaa. Aluesairaaloista tulee paikallisia lähisairaaloita, joiden perustehtävä on pitää ikääntyvä väestö kunnossa.
- Suppeamman palveluvalikoiman sairaalat myös erikoistuvat keskenään.

Itsehallintoalueet

Itsehallintoalueet perustetaan monitoimialaisiksi. Niille osoitetaan 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät:

- pelastustoimen tehtävät ottaen kuitenkin huomioon mahdolliset tarpeet järjestää itsehallintoaluetta laajempaa aluetta ja väestöpohjaa vaativat tehtävät laajemmalla alueella
- maakuntien liitoille kuuluvat alueiden kehittämisen ja sen rahoituksen mukaan lukien EU:n ohjelmaperusteisen rahoituksen välittämisen tehtävät sekä alueellisen maankäytön suunnittelun tehtävät
- ELY-keskuksissa hoidettavat alueiden ja niiden elinkeinoelämän kehittämistehtävät mukaan lukien maaseutuelinkeinojen kehittämis- ja rahoitustehtävät
- mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto

Sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä ympäristöministeriö arvioivat tarkemmin siirrettävien tehtävien sisältöä ja siirron toteuttamistapaa.

Selvitys kohdistuu erityisesti alueellisiin ja kuntien lakisääteisessä yhteistyössä hoidettuihin tehtäviin. Valmistelussa selvitetään ja turvataan mahdollisuudet hoitaa osaa siirrettävistä tehtävistä itsehallintoalueiden yhteistyönä yhtä itsehallintoaluetta laajemmalla alueella. Samalla selvitetään voidaanko joitakin aluehallinnon ja alueellisesti hoidettuja tehtäviä siirtää kokonaan tai joiltain osin kunnille.

Selvitysten pohjalta hallitus tekee erillisen päätöksen tammikuussa 2016 aluehallintouudistuksen valmistelusta ja itsehallintoalueille siirrettävistä tehtävistä. Valtiovarainministeriö yhteensovittaa valmistelutyötä yhteistyössä sote- ja aluehallintouudistuksen projektijohtajan kanssa. Työtä ohjaa reformiministerityöryhmä.

Rahoitus

Perustuslain mukaan kunnilla ei voi olla rahoitusvastuuta toiminnasta, jota ne eivät itse järjestä. Tämän vuoksi kunnat eivät jatkossa rahoita sote-palveluja.

Hallitus linjasi 20.10.15 lähtökohdat, joiden pohjalta sote-uudistuksen rahoitusta valmistellaan.

- Lähtökohtana rahoitusuudistuksen valmistelussa on oltava hallitusohjelman linjaukset, joiden mukaan **kokonaisveroaste ei saa nousta ja työn verotus ei saa kiristyä** millään tulotasolla.
- Sote-uudistuksen **rahoitusratkaisua valmistellaan hallitusohjelman linjaukset huomioiden ensisijaisesti valtion rahoitusvastuuseen perustuvana ratkaisuna**, koska kunnan pääasiallisen rahoitusvastuun voidaan arvioida olevan ristiriidassa perustuslain turvaaman kunnallisen itsehallinnon kanssa.
- Valtion rahoitusvastuun toteutuksen eri vaihtoehdot selvitetään jatkovalmistelussa.
- Perustuslain reunaehtojen huomioon ottaminen ja hyvä lainvalmistelu edellyttävät myös vaihtoehtoisten rahoitusratkaisujen selvittämistä. Sen vuoksi **jatkovalmistelussa arvioidaan valtion rahoitusvastuun rinnalla myös ratkaisu, joka perustuisi joltakin osin alueen omaan verotusoikeuteen**. Näiden vaihtoehtoisten ratkaisujen vaikutuksia arvioidaan ja verrataan niitä keskenään.

Itsehallintoalueiden yhteishankinnat

- Itsehallintoalueiden yhteistyölle ja tehokkaalle toiminnalle luodaan puitteet perustamalla itsehallintoalueiden omistama valtakunnallinen yhteishankintayksikkö, jonka tehtävänä on lisäksi laatia asiantuntija-arvioita itsehallintoalueiden oman tuotannon kustannustehokkuudesta suhteessa laatuun ja vaikuttavuuteen.
- Yhteishankintayksikkö ratkaisee itsehallintoalueiden päättämässä yhteishankinnoissa kilpailutukseen ja hankintaan liittyvät asiat, mutta muuten yhteishankintayksikkö antaa

asiantuntija-arviointeja ja tekee valmistelua kullekin itsehallintoalueelle itsehallintoalueen omaa päätöksentekoa varten.

- Yhteishankintayksikkö antaa tuotantotapoja koskevat asiantuntija-arvioinnit myös sosi-aali- ja terveystieteille valtioneuvoston järjestämispäätöksen valmisteluun.
- Itsehallintoalueille perustetaan niiden omis-tuksessa olevat, yhteiset valtakunnalliset toimitilapalvelut, henkilöstö-, talous- ja tietohallinto- ja ICT-palvelut, tutkimuksen koordinaatiopalvelut ja mahdolliset yhteiset laiteinfrastruktuuripalvelut.

ICT

- Itsehallintoalueiden yhteisen valtakunnal-lisen tietohallinto- ja ICT-palvelun tärkeänä käytännön tehtävänä on toteuttaa tiedon integraatiolle ja palveluiden sujuvuudelle tarvittava yhtenäinen ICT-alusta.
- Tietojärjestelmissä ja ICT:ssä tarvitaan vah-vaa kansallista ohjausta ja itsehallintoaluei-den välistä yhteistyötä
- Sote-uudistuksen tietohallinnon ja ICT-oh-jauksen valmistelu tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, erityisesti STM:n yhteis-työ VM:ään tärkeä. STM:n rooli sekä siirty-mävaiheen aikana että pysyvässä ohjaukses-sa on oleellista.
- Digitalisaatio ja muutos viedään läpi so-te-kentällä. **Kehitystä ei voi pysäyttää so-te-valmistelun ajaksi, mutta sen pitää olla koordinoitua.** Nyt on erityisesti terveyden-huollossa käynnissä ydinjärjestelmien mur-rosvaihe, ja se tulee viedä hallitusti läpi.
- Kehittämisen ja itsehallintoalueiden palvelui-den tulee pohjautua jo nyt laajasti käytössä olevien kansallisten sote-palveluiden (Kanta ja Kansa) sekä kansallisen palveluväylän hyö-dyntämiseen – näin varmistetaan tehokkuus ja yhteentoimivuus.
- Digitaalisuus, toiminnan muutos ja muutok-sen johtaminen kytketään yhteen sote-uu-distuksen ICT:n valmistelussa.